

Оригинални научни рад
УДК 930.85:347.451(497.13Дубровник)
DOI 10.7251/GPB1609065D

Павле Драгичевић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Студијски програм историје

**ПОВЕЉА ВОЈВОДЕ РАДОСАВА ПАВЛОВИЋА
ДУБРОВЧАНИМА О ПРИМИТКУ НОВЦА
ЗА ПРОДАТИ ДИО КОНАВАЛА**

1427. [1426. !], децембар 31.

Сажетак: Предмет рада је повеља босанског војводе Радосава Павловића издата Дубровчанима, којом се потврђује примитак новца за његов продати дио Конавала у износу од 13.000 дуката. Од поменутог износа посланици Радосава Павловића донијели су му 7.000 дуката, док су остатак у име наведеног војводе уложили у Дубровнику на камату у износу од 5%.

Кључне ријечи: Радосав Павловић, Дубровник, Босна, Конавли, XV вијек, повеља, улагање на добит.

Физички опис повеље и ранија издања

Детаљнији опис повеље дао је Грегор Чремошник.¹ Текст повеље исписан је црним мастилом на квалитетном пергаменту италијанског начина израде. Ширина документа износи 27,8 цм а висина 33,5 цм, мјерено са лијеве стране повеље. На ту висину би требало додати и плику висине 3,8 цм. Осим једноставног крста који представља симболичну инвокацију и увећаног иницијалног слова В, које заузима висину од два прва реда документа, повеља не садржи остале украсе. Највјероватније је била овјерена висећим печатом, али је он украден. На полеђини се налази краћи запис дубровачке канцеларије: *Chomo voieuada Radosau manifesta che a r(ecevudo) de la chomunitade de Raguxi ducati tredexi milia per Chanali e chome promete a Raguxi a non recever in lo suo teginir nisun rebelo Raguxi* и каснији који је ставио Никша Звијездих: *In*

---

* Ел. пошта: pavled@teol.net

¹ G. Čremošnik, *Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka*, GZM VI (1951) 101–102.

1427 decembrio. Поред ових записа налази се и ознака N 3, бечке ознаке № 237 и ап. 1427. и број 1071. Повеља се чува у Државном архиву у Дубровнику, у једној фасцикли у оквиру фонда *Diplomata et acta*, и заведена је као „бечки број 1064“. Препис повеље начинио је након 1430. године дубровачки писар Никша Звијездић. Он се налази исписан на једној страници у оквиру прве књиге архивског фонда Привилегија (*Privilegi*), у литератури познатој и под називом *Codex Ragusinus*.² Страница на којој се налази препис је тешко оштећена, нападнута је болешћу, услед чега је значајан дио површине обојен у љубичасту боју. Недостаје готово читав десна страна странице на којој се налази препис, па је реконструкција текста могућа само поређењем са оригиналом. Околности које су довеле до издавања ове повеље везане су за продају дијела Конавала који је био у посједу војводе Радосава Павловића.³

Повеља је до сада издавана два пута: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 349–350, док. 298; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 612–614, док. 604 (оригинал) и 605 (Никшин препис). Повељу приређујемо на основу снимака начињених крајем јула 2008. године у Државном архиву у Дубровнику.

Текст**

+ Ва име Ѣт[ъ]ца⁴ и Гина и Г(ве)тога д(8)ха аминь. Ми г[оспо]д[и]нь воевода⁵ Радосавъ Павловикъ м(и)л(о)стыю б(о)жьѡмь |2| велики воевода босански и синомь ми кнезомь Иванишемь даамо знати всакомъ комъ |3| се подова да примисемъ въ г(о)споцтва дѢровачкоуга кнеза, властель и въдъ все ѡпкине |4| славноуга гр[а]да ДѢровника двие на десете тисѢки дѢкаатъ златѢхъ и третью на десе|5|те тисѢкю дѢкаатъ златихъ кою намь виехъ даали да заа нѢ кѢспимо еднѢ вац|б|инѢ Ѣ нихъ котарѢ а теи намь дѢкате даше за нашъ диелъ Конавали, Ѣбовда и Цап|7|тата цо имь дасмо и даровасемъ какъ ѡтворение и чистие Ѣ дрѢгъмь записѢ пише |8| кои е писаанъ Ѣ данашни даанъ въ лѢта рожства Христова тисѢкно и четири ста |9| и два десети и седмъ лѢтѡ м(Ѣ)с(е)ца декемвриа .л̄. и .л̄. даанъ въ рѢке мене Ѣстое |10| логофета писаанъ.

² DAD, *Privilegi* I, fol. 92r.

³ Сва релевантна литература која се односи на продају Конавала налази се наведена у нашем претходном раду у овом броју *Грађе о прошлости Босне*.

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

⁴ Миклошич: Ѣтъца.

⁵ Миклошич: воевода.

А ти дѣкати примисмѡ по рѣкѣ нашихъ властель и покли|11|саревъ по кнезѣ Радосавѣ Ѣбрадовику и по воеводи Вѣкасѣ Прибилѡвику и по воево|12|ди Радою Любишићю⁶ и по кнезѣ Браилѣ Тезалѡвику и по Ѣстои дѣакѣ Челпадинѣ |13| и вѣдъ тихъ три на десете тисѣка дѣкаатъ донесоше ка мнѣ седамъ тисѣкъ дѣ|14|каатъ а шесть тисѣкъ дѣкаатъ поставише ѣ комѣнъ дѣбровачки на добинь |15| на всаакѡ годице да ми даю пееть по кантенарь менѣ воеводи Радосавѣ и с(и)нѣ ми |16| кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ натрашкѣ цо ѣ нашега срьдца по мѣшкѡмъ колѣнѣ а ко|17|н тога по женскѡмъ колѣнѣ цо ѣ нашега срьдца. И да ти више реч[е]ньни дѣкати |18| никадаарь не мѡвѣ на минѣ⁷ прити мени воеводи Радосавѣ и кон мене синѣ |19| ми кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ натражкѣ ни за еднѡга чловѣка волю ни за еднѡ |20| благо ни за еданъ ѣзрокъ съега свѣта ни за еднѡ размирьѣ⁸. И вѣ намъ вѣѣтоваше⁹ |21| кнезь, властеле и вса ѡпкина дѣбровачка рекоше и записаше менѣ г[оспо]д[и]нѣ воеводи Радо|22|савѣ и с(и)нѣ ми кнезѣ Иванишѣ и нашемѣ натражкѣ да вѣдъ Билѣѣ, вѣдъ Брьма и в[ѣ]дъ Трѣбинѣ |23| тко би нашъ невѣрникъ дошавъ ѣ Дѣбровникъ маали или би велики да га не имаю |24| примати к себѣ ѣ Дѣбровникъ ни ѣ свои котарь, ни ѣ себе дрьжати и да га имаю тѣра|25|ти какѡ и ми воевода Радосавѣ и с[и]нѣ ми кнезь Иванишѣ и наше натражкѣ вѣѣтова|26|сѡмъ г[о]споцтѣвѣ дѣбровачкѡмѣ кнезѣ, властелемѣ и свои ѡпкини дѣбровачкѡи |27| да имамо тѣрати и не дрьжати ни хъ невѣрника вѣдъ више реч[е]ниехъ мѣсть и вѣдъ жѣ|28|пе конаваѡске и вѣдъ иниехъ миесть кога нимъ слѣжкѣ и да ихъ не имаамѡ прима|29|ти ѣ нашѣ вѣласть паче да ихъ имаамѡ тѣрати какѡ и¹⁰ г[о]споцтѣвѣ дѣбровачкѡ. |30| Писаано ва лѣта рожства¹¹ Хр[и]стова тисѣка и четириста и два десети и седмо лѣто |31| м(ѣ)с(ѣ)ца декемвриѣ .л̄.а̄. днь¹² а писа Ѣстога логѡфеть.

Превод

+ У име Оца и Сина и Светога духа амин. Ми господин војвода Радосав Павловић милошћу бојжом велики војвода босански и са синѡм ми кнезом Иванишем дајемо на знање свакоме кога се тиче да смо

⁶ Стојановић: Любишићю.

⁷ Миклошич: манѣ.

⁸ Миклошич: размирьѣ.

⁹ Миклошич и Стојановић: вѣѣтовашѣ.

¹⁰ Миклошич изоставио.

¹¹ Миклошич: рожства.

¹² Миклошич: дань.

примили од господе дубровачког кнеза, властеле и од читаве Општине славнога града Дубровника дванаест хиљада златних дуката и тринаесту хиљаду златних дуката коју нам бијаху дали да за њу купимо једну баштину у њиховом котару а те су нам дукате дали за наш дио Конавала, Обода и Цавтата што смо им дали и даровали како јасније и правилније пише у другом запису који је писан на данашњи дан од године Христова рођења хиљаду и четири стотине и двадесет и седмо љето мјесеца децембра 31. дан, а писано је мојом руком – Остоје логотета. А те смо дукате примили из руку наше властеле и посланика: од кнеза Радосава Обрадовића и од војводе Вукаса Прибиловића и од војводе Радоја Љубишића и од кнеза Браила Тезаловића и од Остоје дијака Чељадинка и од тих тринаест хиљада дуката донијели су ми седам хиљада дуката а шест хиљада дуката уложили су на добит у Дубровачкој општини да ми сваке године дају пет процената, мени војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашем потомству што је од наше крви по мушком кољену а након тога и по женском кољену што је наше крви. И да ти напријед поменути дукати никада не могу мени војводи Радосаву и потом сину ми кнезу Иванишу и нашем потомству на мање од тога допасти вољом ниједнога човјека, нити за једно благо, ни због иједног узрока на овом свијету нити због иједне размирице. И још нам обећаше кнез, властела и сва Општина дубровачка, рекоше и записаше, мени господину војводи Радосаву и сину ми кнезу Иванишу и нашем потомству да од Билеће, од Врма и од Требиња који би наш издајник, мали или велики, дошао у Дубровник да га неће примити к себи у Дубровник ни у свој котар нити га код себе држати и да ће га протјерати, као што и ми војвода Радосав и син ми кнез Иваниш и наше потомство обећавамо господству дубровачком кнезу, властели и читавој Дубровачкој општини да ћемо протјерати и нећемо примати њихове издајнике из напријед поменутих мјеста нити из Жупе конаваоске нити из осталих њима подложних мјеста и да их нећемо примати у нашу област већ да ћемо их гонити попут дубровачког господства. Писано године од Христова рођења хиљаду и четири стотине и двадесет и седмо љето, мјесеца децембра 31. дан, а писа Остоја логотет.

Дипломатичке особености

Повеља је састављена по једноставном формулару који се састоји од инвокације (симболичке и вербалне), интитулације, промулгације,

експозиције, диспозиције и датума. Повеља има карактер потврде с обзиром на изјаву војводе Радосава Павловића о пријему новца за свој продати дио Конавала, али је у њој садржан и елемент пословног уговора с обзиром на дио повеље у којој се одређује који дио новца и под којим условима се уложе на добит. Диспозитивни дио повеље садржи и једну уговорну обавезу која, наизглед, нема много везе са првим дијелом текста повеље а тиче се о узајамном протјеривању дубровачких и противника војводе Радосава Павловића са територија које су контролисали. Овај дио повеље као да представља допуну претходне повеље Радосава Павловића у којој је озваничена продаја његове половине Конавала, јер та обавеза у тој повељи није поменута.¹³ Из ове повеље могу се сазнати и имена најважнијих људи који су сачињавали посланство које је у име војводе Радосава водило у Дубровнику преговоре о продаји Конавала. Били су то Радосав Обрадовић, Вукас Прибиловић, Радоје Љубишић, Браило Тезаловић и дијак Остоја Челјадиновић (**Челгадинко**). Са дипломатичког становишта занимљив је и Остојин помен као логотета, јер се он у свим осталим сачуваним документима које је писао назива дијаком. По Станоју Станојевићу, Остоја је ту титулу написао под утицајем тог истог назива који је употребљавао Руско Христофоровић.¹⁴ И ова је повеља, попут претходне, датирана тзв. божићним стилем, који је био у употреби у Дубровнику.¹⁵ Начин датирања и употреба титуле „логотет“ за писара Остоју сугеришу и на мјесто састављања ове исправе, али и на чињеницу да је Радосављев писар био под утицајем далеко развијеније дубровачке канцеларије, чију је праксу у датом моменту настојао да подражава.

Просопографски подаци

У претходним бројевима *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњене личности **Радосав Павловић** (ГПБ 3, 144, 151) и **Браило Тезаловић** (ГПБ 3, 161). У нашем претходном раду у овом броју часописа већ су објашњене личности: **Остоја (дијак) логотет**, **Иваниш Павловић**, **Радосав Обрадовић**, **Вукас Прибиловић** и **Радоје Љубишић**.

---

¹³ Уп. N. Jorga, *Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XVIe siècle II*, Paris 1899, 234.

¹⁴ С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици, XIV Дијак, Граматик, Нотар, Канцелар, Номик, Логотет*, Глас СКА CVI, Други разред 61 (1923) 74.

¹⁵ В. поглавље о дипломатичким особеностима у нашем претходном раду.

Топографски подаци

У претходним бројевима *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњени термини: **Конавли** (ГПБ 1, 109–110), **Обод** (ГПБ 4, 148).

Билећа, 22 (ред у изворнику) – Мање насеље између Требиња и Гацког које се развило на траси средњовјековног пута који је повезивао Дубровник и унутрашњост Балкана. Од XV вијека чешће се помиње у дубровачкој архивској грађи.

Литература: М. Vego, *Naselja bosanske srednjovjekovne државе*, Сарајево 1957, 11–12; Д. Ковачевић-Којић, *Градска насеља средњовјековне босанске државе*, Сарајево 1978, 43, 118, 119, 171.

Врм, 22 – Средњовјековна жупа која се налазила на једној висоравни у долини Сушице источно од Требиња. Први пут се као жупа помиње у *Љетопису попа Дукљанина* средином XII вијека. Често се помиње у дубровачким документима из XIV и XV вијека (*Verito*). Припадала је Србији до 1373, а потом кратко Балшићима. У састав средњовјековне Босне ушла је 1377. године, а крајем XIV вијека била је у посједу Павла Раденовића. Главно утврђење било је Клобук.

Литература: Ђ. Тошић, *Требињска област у средњем вијеку*, Требиње 1998; Ђ. Тошић, Н. Исаиловић, *Жупа Врм и град Клобук у средњем вијеку*, Међународни тематски зборник „Клобук кроз историју“, Требиње 2014, 61–74; Р. Пекић, *Врм и тврђава Клобук од најранијих помена до пада под турску власт*, Клобук кроз историју, 75–97.

Pavle Dragičević

Université de Banja Luka

Faculté de Philosophie

Programme d'étude de l'histoire

**CHARTRE DU VOÏVODE RADOSAV PAVLOVIĆ AUX RAGUSAINS
CONFIRMANT LA RÉCEPTION DE L'ARGENT VERSÉ POUR
LA PART VENDUE DE KONA VLJI**

1427 [1426!], 31 décembre

Résumé

Dans un document du voïvode bosniaque Radosav Pavlović, délivré à l'attention des Ragusains, ce dernier confirme la réception d'une somme d'un montant de 13.000 ducats, versée pour l'achat de sa part de Konavlji. De cette somme, 7000 ducats ont été remis à Radosav Pavlović par ses émissaires, alors qu'ils ont déposé le reste, au nom du voïvode, à Dubrovnik, avec un intérêt de 5%. Le document précise d'autres détails liés à la vente de Konavlji, qui ne sont pas évoqués dans une charte antérieure du voïvode, délivrée à l'occasion de cette vente, et qui concernent un échange de leurs adversaires réciproques qui viendraient à se trouver sur le territoire de Dubrovnik ou celui du voïvode Radosav Pavlović. Ce travail propose un texte en ancien serbe et une traduction en serbe moderne de la charte en question, accompagnés de plusieurs chapitres consacrés à la description physique du document et aux caractéristiques diplomatiques et autres détails liés aux termes employés dans son texte.

Mots-clés: Radosav Pavlović, Dubrovnik, Bosnie, Konavlji, XVème siècle, charte, investissement avec intérêt.

